

О. Г. Шостак

кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри іноземних мов і прикладної лінгвістики
Національного авіаційного університету

КОЛЕКТИВНА ПАМ'ЯТЬ У РОМАНІ ДЖ. БОЙДЕНА «ОРЕНДА» ЯК ЗАСІБ ВІДНАЙДЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Стаття присвячена дослідженню роману Дж. Бойдена «Оренда». У художньо-філософській концепції тексту цього твору вибудовується уявлення про історичну реальність Канади як про багаторівневу систему, де корінні народи стають об'єктивізованою величиною національної історії й ідентичності. Акцентовано невідповідність звернення письменника до подій канадської історії XVII ст., в образах і символах якої відбивається сучасна історія країни.

Ключові слова: індіанці, гурони, ірокези, історіософський роман, національна ідентичність.

Постановка проблеми. Інтерпретація історичних подій, що безпосередньо стосуються сучасності, у художній тканині роману є надзвичайно непростим завданням через те, що «нарративність, виявившись слабким місцем історії, стає потужним засобом історіографічного роману» [1, с. 67]. Загальновідомо, що історичний роман є найбільш залежним від офіційної й літературної ідеології нації. Як піднесено проголошує Ренан, «нація – це душа, духовний принцип. І лише два джерела формують цю душу й духовний принцип. Одне – у минулому, друге – у майбутньому. Одне – це спільне володіння багатим спадком споминів, друге – це спільна згода, бажання жити разом, користатися спільним і надалі неподільним спадком... Нація – це велика солідарність, утворювана почуттям жертв, які вже принесено й які є намір принести в майбутньому. Нація вимагає минулого, але в сучасності вона резюмується цілком конкретним фактором: це ясно висловлене бажання продовжувати спільне існування» [10, с. 17]. Завданням історіософії в цьому контексті стає осмислення емпіричного знання, отриманого від історіографії. «Історіографічний роман звільняється від історії домінуючої раси, класу чи культури та звертає увагу на ненаписані історії меншин», у такий спосіб письменник прагне відірвати «обмежене розуміння історії» [1, с. 67]. Саме такі завдання поставлені в романі відомого канадського письменника корінного походження Джозефа Бойдена «Оренда» (2013 р.), одному із найбільш читаних романів Канади 2014 р. У тексті цього

твору письменник прагне створити історіософію сучасної йому Канади в образах художньої літератури. Відбувається це за допомогою протиставлення і взаємодображення двох різних світів – корінного і європейського в історичній ретроспективі XVII ст. Бойден визнає, що «будь-який хороший історичний роман має прив'язку до сьогодення. Погляньте на цей роман – і у вас виникнуть питання щодо імміграції. Кого можна пускати. А кого не можна? Гурони впустили тих, хто зрештою зруйнував їх, оскільки гурони самі були не ідеальними – вони прагнули вести торгівлю. А скільки жадібності включено в це? Якщо дивитися з точки зору охорони навколишнього середовища – ви виснажуєте свої пушні запаси й ваша економіка знищується» [7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. «Оренда» є нещодавною публікацією Дж. Бойдена й тому лише фрагментарно висвітлена в роботах таких літературознавців, як Річард Вейхінг і Андреа Гордон, що охарактеризували роман як історіографічну спробу прочитання минулого Канади [8; 12], Гайдн Кінг критикує Бойдена за надзвичайне захоплення «древніми тропами», такими, як ритуальні тортури, які, на думку дослідника, служили «моральним алібі» для колонізації континенту [9]. У вітчизняній індіаністиці творчість Дж. Бойдена досліджувалася тільки автором статті [3], а роман «Оренда» взагалі не був предметом наукового осмислення.

Мета статті. Завданням статті є виявлення особливостей бойденівської історіософії в її прагненні виявити цивілізаційне місце, а з ним

і історичний простір корінних народів (гуронів та ірокезів) в історії становлення Канади. Мета «Оренди» полягає зовсім не в тому, щоб створити романтизоване індіанське минуле, такий собі дім «благородного дикуна». Навпаки, цей твір є радше дослідницьким. Застосовуючи літературні прийоми, письменник прагне відтворити складні моменти індіанської історії, пов'язані з територією, що знаходиться на північ від сучасного Торонто. «Оренда» Бойдена як історіографічний роман по-новому визначає історію XVII ст. як своєрідний незакритий досі проект, який протистоїть усталеним інтерпретаціям, що в імпліцитний спосіб контролюють історичні концепти й прагнуть замаскувати історичні корені й лакуни сучасності, на зразок важливості впливу корінних етнічних груп на становлення сучасної Канади.

Виклад основного матеріалу. Дія роману розгортається в 1640–1650 рр., останні роки існування Конфедерації гуронів, коли війни між корінними жителями цих територій – гуронами (вендатами), союзниками французів, й ірокезами (ходенносауні), що були на боці англійців, досягли свого піку. Ослаблені хворобами, принесеними в їхні поселення французькими місіонерами-єзуїтами, гурони поступилися територією ірокезам, чим значно послабили французькі позиції. Значна частина вцілілих у цій війні гуронів переселилася до провінції Квебек, нащадки цих людей і досі проживають на цій території, їхні сучасні прагнення до визнання незалежності і їхньої суверенності як нації є частиною такого політичного явища, як «квебекська проблема». Лінії перетину минулого й сучасного легко прочитуються на сторінках роману.

Окрім минулого і його валентної здатності впливати на сьогодення, письменника цікавить природа пізнання цього минулого й формуюча сила такого пізнання. Звернення до історичних питань, котрі допомагають прояснити особливості національної ідентичності народу, є прагненням «подолання смерті й забезпечення певного особистого безсмертя <...>. Це означає отримати особисте оновлення та гідність у національному відродженні й через нього стати частиною політичної «надродини», що відновить і кожну з родин, які становлять її, їхнє право первородства й колишній шляхетний статус там, де нині кожну з них зневажають і позбавляють влади. Подолання забуття через нащадків, відновлення колективної гідності спогадами про «золоту добу», ідеалізація братерства завдяки

символам, ритуалам і церемоніям, які прив'язують живих до мертвих і полеглих спільноти, – ось головні функції національної ідентичності в сучасному світі» [2, с. 17–18]. Національна суть як ідеально-духовна домінанта життя окремої людини й світоглядна основа національної ідентичності цілої нації закорінена в екзистенції кожної людини цієї нації.

Дія роману «Оренда» відбувається на території, що її заселяли гурони-вендати у XVII ст., уздовж берегів озера Гурон, одного з Великих озер Північної Америки, іменованого місцевими жителями як море Солодкої води. Гурони називали цю територію Вендак (сучасний центр Онтаріо). На той момент вендати були осілим суспільством, мали свої поселення, що налічували понад три тисячі осіб кожне. Єзуїти, що прибули на цю територію на початку XVII ст., оцінювали приблизну чисельність гуронів у понад 30 000 осіб. Люди займалися сільським господарством, мисливством і вели активну торгівлю зі своїми північними сусідами – анішінабе, а також із французами, які почали активно освоювати ці території в той час. За можливість отримати корисні в побуті й війні залізні речі європейців (в основному французів і голландців) називали «залізними людьми». Попри те, що гурони були близькоспорідненим із ірокезами народом, вони ворогували. Споконвічна ворожнеча не становила серйозної загрози для життя поселень, оскільки військові конфлікти відбувалися спорадично, допоки на континенті не з'явилися європейці, котрі почали використовувати корінне населення для задоволення власних політичних амбіцій. Через залежність від європейських товарів гурони змушені були змиритися з появою в поселеннях християнських місіонерів, або «ворон», як їх іменували за колір одягу. Єзуїти були передовим форпостом європейської цивілізації, що насувалася на цю територію, їхнім завданням було забезпечити мирне злиття «дикунів» зі своїми «цивілізованими» братами. Їх називали авангардом французьких військ на щойно відкритих землях.

У романі «Оренда» три протагоністи – військовий вождь гуронів Птах (Bird), єзуїт-місіонер Крістоф і дівчинка-ірокезка Падає Сніг (Falls Snow), яку усиновив Птах після того, як його воїни знищили її сім'ю. Послідовність подій передається очима цих трьох персонажів, бачення подій представлене під трьома протилежними кутами зору. Ці голоси стають «життєвою силою» роману, на мові вендата це

іменується «оренда» (*orenda*), і саме це слово дає назву роману, підкреслюючи спадкоємність древніх і сучасних історичних подій. Історія в романі «Оренда» зафіксована як меональний опис, коли ціле вибудовується не як зафіксована послідовність найбільш важливих елементів сюжету, а як послідовність стиків цих сюжетів.

Зачин роману репрезентує колективний голос автохтонних народів Північної Америки: «Ми володіли чарівною силою до того, як прийшли ворони. До того, як вони швидко звели величезні поселення на берегах нашого внутрішнього моря, назвавши їх словами, висмикнутими з наших мов, – Чикаго, Торонто, Мілуокі, Оттава. Ми мали власні поселення на тих самих берегах. І ми добре розумілися на чарах. Ми розуміли, що таке оренда. Та кого мусимо звинувачувати в тому, що все це віддаляється? Легко знайти винних, але втрату не можна виміряти в такий спосіб. Кого звинуватити, що ми стали свідками того, як наші діти шматують своє тіло, задихаючись у тісних проваллях будинків, або ковтають вашу ядучу воду, допоки їхні тіла перестають слухатись? Та ми заскочили вперед, це лежить на поверхні, а все ховається в нашому минулому» [5, с. 3] (тут і далі переклад наш – *О. Ш.*).

«Оренда», як і будь-який історіософічний текст, є «незавершеним», твір апелює не до завершених догм і смислів, натомість текст роману перебуває в стані «діалогу» з усталеною традицією й історичною науковою думкою Канади, навіть із самою історією й літературною традицією Північної Америки, з ідеологією, що стоїть за всім цим. Історичний процес уявляється як своєрідна комунікація між соціумом і індивідом, соціумом і вищими силами всесвіту, державою й історичною долею гуронів і французів у сучасній Канаді. Політична ситуація в країні, на переконання Бойдена, є результатом подій XVII ст.

Птах – не лише вмілий воїн, мисливець і торговець із французами, він ще й філософ, котрий спроможний піднятися над повсякденною ситуацією й проаналізувати її. Безперечно, він змушений зважати на традиції й устої свого племені. Розповідаючи про вбивство сім'ї ходенносауні на початку роману, він аналізує ситуацію з погляду власного обов'язку перед тисячами загиблих гуронів і власною загиблюю родиною: «Я не отримав жодного задоволення, коли вчора мав убити двох останніх жінок. Вони були настільки зранені, щоб не могли б пере-

нести шлях додому. І хоч я попросив Лисицю зробити це, моє прохання важило так само, якби я зробив це власноруч. Лисиця перерізав їхні горлянки так, що вони померли миттєво, проігнорувавши докори Осетра, Шуліки й Оленя про те, що потрібно, щоб смерть для них була повільною. Коли ці троє обізвали Лисицю жінкою за те, що він дозволив першій померти швидко, той нахилив другу, а вона була досить гарною, так, що кров з її горлянки забризкала їхні обличчя. Попри сумне відчуття через ці смерті я засміявся. Я знав, що саме ця група заподіяла повільну й жахливу смерть тобі, моя кохана дружино, і вам, мої донечки. Не було миру, бо я більше не турбувався про мир» [5, с. 10]. Здатність диференціювати такі змістовні нюанси екзистенції, як обов'язок і милосердя, підносять Птаха над співвітчизниками. Розповіді про найжахливіші моменти буття древнього суспільства постають у його вустах евристичним фактором, який поглиблює й об'єктивує життя гуронів та ірокезів, не перетворюючи минуле цих народів на застиглий і нежиттєво-ідеалізований конструктор.

Захищаючи свою позицію щодо зображення тортур на сторінках роману, Бойден говорить про те, що обурені читачі забувають, що в XVII ст. відбувалося в Європі з волі тих самих братів-єзуїтів, що так полум'яно проповідували Христа серед дикунів Нового світу. «У відривок часу, про який я писав, інквізиція була на самому піку в тій же Іспанії, отже, це не було просто «індіанське дикунство». Проте ставлення до тортур у двох суспільствах було абсолютно відмінним. Християни Європи кували, щоб принизити й знищити, розчавити й покарати. Ірокези й гурони мучили одне одного, щоб віддати честь воїнській звитязі, прагнучи отримати силу супротивника. Два абсолютно різні світогляди» [7].

Сумуючи за втраченою родиною, Птах вирішує в дочерити найменшу дитину вбитої родини, що було розповсюдженою практикою того часу: полонених приймали в родини, щоб замінити втрачених близьких. Доля Падає Сніг вражає: цей образ зовсім не вписується в сталі кліше жіночих індіанських стереотипів. По-перше, вона зовсім не вдячна за дароване життя й прагне смерті, щоб з'єднатися з дорогими серцю людьми, вирішує роздягнутися, щоб замерзнути, що вихований у європейській традиції єзуїт трактує як сексуальну пропозицію. Спроба самогубства не вдається, і вона планує помсту.

Як справжній воїн-скаут, дівчинка ретельно обстежує поселення ворога, щоб знайти слабкі місця в оборонному укріпленні й повідомити про це рідним. Іноді її помста набуває комічного характеру – вона мочиться в постіль свого названого батька. Проте по дорозі в країну ірокезів, де її мають повернути рідним за вимогою старійшин гуронів, котрі вирішили в такий спосіб покласти край ворожнечі, відбуваються дві події, що міняють хід життя персонажів, а з ним – і історію націй. Єзуїт Крістоф через свою бездарність втрачає вавпум – символ мирних намірів посольства Птаха. Падає Сніг, прагнучи помститися за кров своїх рідних, відтинає вночі мізинець Птаха, але одночасно відрізає і свій палець, що символізує кровний зв'язок між цими двома людьми. Поєднання сакрального та приземленого, високого та низького скеровує долю історії. Подібна двоїстість є взагалі характерною для історіософських роздумів Бойдена.

Птах розуміє, що хоча ходенносауні і є заклатами ворогами його народу, і цей герць триває століттями, «ворони», попри всю їхню нездатність пристосовуватися до життя в лісах, значно небезпечніші, бо вони є уособленням тих змін, котрі зруйнують звичний уклад життя й змінять його назавжди. Він навіть робить спробу домовитися з полоненими ірокезами, щоб об'єднатися проти спільного ворога, але ті, щоб довести власну воїнську доблесть і додати славу власному народу, ідуть на смертні торттури, аби лише присоромити своїх двоюрідних братів-гуронів. У такий спосіб Бойден робить спробу покласти відповідальність за наслідки білої експансії не лише на колонізаторів, але й на корінні народи континенту, які не схотіли або не зуміли об'єднатися, засліплені власною гординою чи пошуком зиску.

Образ мученика-єзуїта, що несе світло християнської віри дикунам і готовий прийняти жахливу смерть від їхніх рук за це, добре розтиражований. Бойден прагне зламати цей стереотип, створивши власні образи братів-місіонерів. Їх у романі троє. Крім протагоніста Крістофа, це брати Габріель і Ісаак. Уперше читач бачить Крістофа очима Птаха, що оцінює його позитивні й негативні сторони після того, як його визволили від ірокезів, що хотіли піддати його торттурам: «Єдиний з усіх, хто такий же високий, як я сам, – це Ворона, який плететься по снігу, спотикаючись і ниючи, намагаючись не відстати. Він великий, широкий у грудях і, очевидно, сильний, проте хіба він не найбільший

незграба з усіх, кого я зустрічав у своєму житті? З іншого боку, він, може, святий. Я спостерігав, як він подовгу молиться своїм небесним людям, перебираючи дерев'яне й металеве намисто, яке я б хотів мати, щойно я зрозумію, у чому його сила» [5, с. 10]. Крістоф настільки боїться ірокезів, що готовий покінчити життя самогубством, аби лише не потрапити до їхніх рук. Таким же боягузливим було і його уявлення про оточуючий світ і людей. «Попри вчення нашого дорогого Папи, що наявність душі підносить нас усіх до рівня людини, я власними очима бачив, що вони роблять із ворогами. Пробач мені, Господи, та мені здається, що вони звірі в людській подобі» [5, с. 17]. При цьому святого отця не вельми турбує, що те, що його брати єзуїти виробляють із власними «ворогами віри», мало чим відрізняється від дій дикунів. Але по мірі того, як Крістоф опановує мову, а з нею – і світогляд гуронів, він починає усвідомлювати логіку їхньої поведінки. Коли він пропонує відпустити полонених, Птах питає: «Саме так твої люди чинять із вашими полоненими? Ти часто проповідував про поїдання тіла вашого спасителя, проте я помітив, що ти більше цього не робиш. Мені здається, не тобі вчити нас тому, що нам робити. У нас з'явилася можливість витерти наші сльози після всіх утрат, яких ми зазнали, і ти хочеш забрати це в нас?» – «Те, що ви плануєте – просто брутално», – сказав я. – «Я визнаю, що мій народ теж практикує таке, проте це не робить подібні дії правильними» [5, с. 267].

Духовні знання народу пов'язані з мовою. Традиційний життєвий уклад іде поряд із вивченням мови. «Концепції зацікавленості й ідентичності взаємопов'язані й переплетені з мовою, яка виділяє людей в окрему групу; груповий інтерес та ідентичність зароджуються за допомогою мови, яка є символом цієї групи» [6, с. XXI]. Елементи самообразу особи залежать від культурного середовища і впливають на формування останнього. Таким чином, смертну звитьягу отця Крістофа гурони розглядають не як вияв християнського ісихазму, а як воїнську звитьягу, якої він навчився, перебуваючи серед них, а не через християнське віровчення, яке він активно насаджував. Крістоф Ворона є літературною персоніфікацією католицького святого Жана де Бребо, канонізованого в середині XX ст.

Дві інші «ворони», попри своє християнство, ніяк не були здатні викликати повагу серед гуронів, оскільки, утративши свого більш досвід-

ченого поводири, вони повелися як справжні боягузи, викликавши зневагу серед індіанців. «Габріель Ворона виглядав зовсім зніченим без свого отця Крістофа, так само, як я без своєї донечки й Лисиці й без усіх інших дорогих мені людей. Ходили чутки, що Ворону мучили три дні й він не вимовив ні слова, а тільки співав свої дивні пісні. Мені важко в це повірити, але цей чоловік здивував мене неймовірно. Ніколи не думав, що скажу це, проте я сумую за Крістофом Вороною» [5, с. 480].

Брат Ісаак, щоб не потрапити до рук ірокезів, вирішує прийняти отруту під виглядом причастя. Через отруєне причастя померло ще декілька жінок-гуронів, серед них і Падає Сніг, яка за кілька годин перед тим вирішила прийняти християнство з надією, що Великий дух Залізних людей врятує життя її коханого чоловіка, батька новонародженої донечки, у його смертній битві на мурах цитаделі, а після того їхня сім'я буде жити щасливо довгі роки. Подружжя гине практично одночасно, не відаючи про смерть одне одного. У такий спосіб письменник постулює оманливість місіонерських обіцянок. У романі жоден із навернених у християнство індіанців не отримав того, про що так ревно молив.

Образ Падає Сніг – найбільш загадковий і містичний. Від самого початку Птах відчуває в ній силу. Її рідне плем'я називало її «західними воротами ірокезів», і насправді вона ними стає. У момент її смерті Птах вигукує: «Донечко, невже це я заподіяв усе це? Невже це я – причина жажливого болю для всіх нас? Що було б, якби ми ніколи не зустрілися з твоєю сім'єю того зимового дня? Що було б, якби я не вбив твоїх батьків і не забрав тебе до себе? Можливо, тоді б уся та погана кров не перетворилася на отруту між нашими народами?» [5, с. 464].

Падає Сніг, так само, як і Крістоф Ворона, має прототипів у реальному житті – це Катері Такаквіта, перша індіанка, що була спочатку беатифікована Папою Іваном-Павлом II у 1980 р., а у 2012 р. канонізована як свята католицької церкви. Ці події «напророковані» Гостлін, коханою жінкою Птаха в романі: «Я побачила молоду жінку твого віку, її лице теж мало шрами від хвороби, такі ж, як у тебе. Але вона жила в поселенні ворон. У великому поселенні. Вона носила чорний одяг ворон, блискуче намисто на шиї, і чорна тканина вкривала її волосся». – Гостлін зупинилася. – «Скажи мені більше. Чи була вона щасливою?» – «Не знаю. Не було схоже на те.

Вона опускалася на коліна, подібно всім воронам, і шепотіла їхні слова. Вона стояла на колінах біля великого різьблення, ну того, що вони так люблять, із тим, хто був замучений і прикріплений до дерева <...> Одне можу сказати, що ворони її дуже поважають. І кажуть іншим молитися до неї, якщо хтось зазнає болю, тоді вони одужують. Мені це незрозуміло» [5, с. 464].

Канонізація Катері Такаквіта викликала хвилю негативної реакції з боку корінної общини Канади й США, оскільки менш ніж 25% корінного населення цих країн є католиками. Так, Каннет Діар, представник Асоціації корінних народів світу, говорить про те, що «вона є уособленням болю, заподіяного колонізацією й місіонерською діяльністю, що призвели до руйнації індіанської культури й релігії. Ми віримо, що Творець дав усім свою духовність. Отже, якщо він щось дав європейцям або народам Середнього Сходу, то це – для них, а не для нас» [11]. Через історіографічне спрямування тексту Бойден постулює закони історії, тому цей текст можна вважати індіанським відгуком на найновіші церковні події.

На сторінках роману піднімаються важливі питання індіанського світогляду, які вступають у кардинальне протиріччя з християнською ідеологією й водночас є основою світосприйняття індіанців. Їх також виголошує Гостлін, котра часто виконує функцію глашатая історіософських концепцій письменника: «Ніщо в цілому світі не потребує нас для того, щоб вижити, тому ми не хазяї землі, а радше її слуги» [5, с. 234]. Пророцтва Гостлін щодо майбутнього сім'ї Птаха, котрому вона народила дітей-близнят, є ще однією спробою історіософського переосмислення нав'язаного корінним народам бачення історії. Слід сказати, що читач, знайомий із творчістю Бойдена, уже знає, що ці пророцтва здійснилися, оскільки герої його двох попередніх романів «Триденний шлях» і «Через ялівник» мають прізвище Птах. Через взаємозв'язок із художнім наповненням власних творів письменник реалізує свою історіософську концепцію, яку він постулює останнім рядком роману: «Оренду не можна втратити. Вона просто змінює місце свого перебування. Минуле й майбутнє – у сучасному» [5, с. 487].

Слід визнати, що читачам усього світу добре відомі назви двох ворогуючих племен – гурони й ірокези, так само, як історія поразки французів у герці за нові землі завдяки подіям, описаним у романі «Останній із могікан». Ф. Купер зобразив

могікан (один із народів, що входив до Ліги ірокезів) благородними, тоді як гурони на сторінках роману повсякчасно йменуються підступними. Перегук можна побачити і в іменах головних персонажів – підступний і кровожерливий Маґуа, що перекладається як Хитра Лисиця, у Купера, і вірний сподвижник Птаха, символ нескореності гуронів – Лисиця в «Оренді». Показово, що в «Останньому з могікан» Маґуа гине разом із благородним Ункасом на останніх сторінках роману, ознаменовуючи цим кінець індіанського світу в однаковій мірі як для благородних, так і для підступних дикунів. На сторінках «Оренди» Лисиця виходить живим зі смертельної битви, більше того – він залишається в захопленому ірокезами форті, але зовсім не для того, щоб прийняти ритуальне катування й довести свою гідність воїна, його інтенції зовсім протилежні: він розгортає партизанську війну проти ірокезів. Його поведінку можна схарактеризувати як підступну, бо він не вступає у відкритий бій, а натомість перерізає горлянки своїм ворогам, але в очах своїх співвітчизників він – справжній герой, бо зміг повернути назад цілу армію, адже ірокези відступили, переконані, що на цій землі орудують розгнівані духи. У такий спосіб були врятовані предки гуронів, котрі нині складають велику частину населення Квебеку.

Роман Дж. Бойдена часто порівнюють із романом Брайана Мура (Brian Moor) «Чорна сутана» («Black Robe»), де світ корінних народів Канади представлений очима священника-єзуїта. Сам письменник наголошує в інтерв'ю, що він не згоден із позицією Мура, бо той створив неправильне уявлення про корінних жителів континенту. «Я мав величезне бажання виправити це, продемонструвавши, що їхня культура була настільки ж складною й глибокою, як і будь-яка світова культура того часу» [7].

Висновки і пропозиції. Розгром гуронів ірокезами (1635–1650 рр.) є семіотично виділеною подією, котра допомагає вибудувати особливий історичний ряд і поглянути на історію Канади під дещо іншим кутом зору. «Квебекське питання» досі є невирішеною проблемою, тому перегляд історичного досвіду Бойденом спонукає до нового прочитання історії країни і її пересмислення. Тема війни гуронів з ірокезами в романі Бойдена розкриває процес альтернативної ідентифікації канадської історії в декількох її аспектах. По-перше, спростовується виключно європейська система конструювання канадської ідентичності. По-друге, визначається її

індіанський конструкт як прагнення рівноваги двох ідентичностей, акцентується важливість поєднання духовного й тілесного начал у корінному світогляді. Тілесно-корпоральні практики гуронів і ірокезів корелюються не тільки з хаосом і «руйнуванням меж» як природним простором буття, але й містять потенціал до позитивного самовизначення їхніх нащадків. У художньо-філософській концепції «Оренди» вибудовується уявлення про історичну реальність Канади як про багаторівневу систему, де корінні народи стають об'єктивованою величиною національної історії й ідентичності.

Список використаної літератури:

1. Бойніцька О. Англійський історіографічний роман кінця ХХ – початку ХХІ ст.: філософія жанру. Монографія. К.: Видавець Карпенко В.М., 2016. 324 с.
2. Черкес Б. Національна ідентичність в архітектурі міста: монографія. Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2008. 268 с.
3. Шостак О. Кохання як імперський захват (на прикладі романів Н. Скотта Момадея «Дім, створений зі світанку» та «Триденний шлях» Джозефа Бойдена). Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах: зб. наук. праць. К.: Університет «Україна», 2015. Вип. 32. С. 201–217.
4. Bland J. Joseph Boyden Tackles Native Torture, Colonial Amnesia and Ongoing Racism. *The Globe and Mail*, 26 March, 2017. URL: <https://www.theglobeandmail.com/arts/books-and-media/joseph-boyden-tackles-native-torture-colonial-amnesia-and-ongoing-racism/article14308176/>.
5. Boyden J. *The Orenda*. Toronto: Penguin, 2014. 490 p.
6. Bruyneel K. *The Third Space of Sovereignty. The Postcolonial Politics of U.S.-Indigenous Relations*. Minneapolis-London: University of Minnesota Press, 2007. 319 p.
7. Foran Ch. Joseph Boyden mines Canada's bloody past for surprising spirituality. *Racism. The Globe and Mail*, 26 March, 2017. URL: <https://www.theglobeandmail.com/arts/books-and-media/book-reviews/joseph-boyden-mines-canadas-bloody-past-for-surprising-spirituality/article14169831/>.
8. Gordon A. Joseph Boyden on *The Orenda*, His Latest Giller-Nominated Novel. *Toronto Star*, 17 Sept. 2013. URL: http://www.thestar.com/entertainment/books/2013/09/17/joseph_boyden_on_the_orenda_his_latest_gillernominated_novel_interview.html.

9. King H. "The Orenda" Faces Tough Criticism from First Nations Scholars". CBC News, 7 Mar. 2014. URL: <http://www.cbc.ca/news/aboriginal/the-orenda-faces-tough-criticism-from-first-nations-scholar-1.2562786>.
10. Renan E. "Qu'est-ce qu'une nation?" In Nationalism. Ed. By John Hutchinson and Anthony D. Smith. Oxford: Oxford University Press. P. 17–19.
11. Saint Katheri and Native American Catholics. PBS. Religion and Ethnic Newsweekly, Nov. 15, 2015. URL: <http://www.pbs.org/wnet/religionandethics/2015/11/13/november-13-2015-saint-kateri-and-native-american-catholics/27910/>.
12. Weyhing R. Joseph Boyden. The Orenda. Studies in American Indian Literatures. 2015. Vol. 27. No 2 (Summer). P. 102–105.
-

Шостак О. Г. Коллективная память в романе Дж. Бойдена «Оренда» как способ поиска национальной идентичности

Статья посвящена исследованию романа Дж. Бойдена «Оренда». В художественно-философской концепции текста этого произведения выстраивается представление об исторической реальности Канады как о многоуровневой системе, где коренные народы становятся объективизированной величиной национальной истории и идентичности. Акцентируется неслучайность обращения писателя к событиям канадской истории XVII в., в образах и символах которой преломляется современная история страны.

Ключевые слова: *индейцы, гуроны, ирокезы, исторический роман, национальная идентичность.*

Shostak O. G. Collective memory in Joseph Boyden's "The Orenda" as a means for the Native American identity search

The article is devoted to the analysis of Joseph Boyden's novel "The Orenda". In this novel Boyden outlines his prominent historiosophical aesthetics through the concepts of mid-17th century Canadian history settled in a brilliant epic of Huron and Iroquois Nations wars. The author of the article proves the non-randomness of the writer's appeal to the events of the Canadian history, in the images and symbols of which the modern history of the country is refracted.

Key words: *Indians, Huron, Iroquois, historiosophical novel, national identity.*